

MAAILMAN

Historia

 SAGA
EGMONT

**ITÄRINTAMAN
HELVETTI**

MAAILMAN

Historia

 SAGA
EGMONT

**ITÄRINTAMAN
HELVETTI**

Maailman Historia

Itärintaman helvetti

SAGA Egmont

Itärintaman helvetti

Cover image: Getty images

Copyright © 2020 Maailman Historia and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726383812

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com - a part of Egmont,
www.egmont.com

Puna-armeija kukisti hitlerin

Vuonna 1943 tilanne itärintamalla oli kääntynyt. Sotaretken alkaessa Saksan panssarivaunut jyräsivät alleen kaiken vastarinnan Venäjän aroilla. Nyt slaavilaiset ”ali-ihmiset” olivat saaneet yliotteen ja laajasta maasta oli tullut helvetti saksalaisille. Lähes 100 000 sotilasta virui vankina alkuvuodesta päättyneen Stalingradin taistelun jälkeen. Heinäkuussa puna-armeija tuotti taktisella neroneleimuksella Saksan Wehrmachtille ratkaisevan tappion historian suurimmassa panssaritaistelussa. Myös monet pohjoismaiset sotilaat saivat Saksan riveissä osansa itärintaman kärsimyksistä.

Akselivaltojen alamäki heijastui länteen, ja liittoutuneet nousivat maihin Sisiliassa. Maihinnousu sujui ripeästi, sillä saksalaiset luulivat sen tapahtuvan aivan muualla. Tämä johtui ennen kaikkea naamioidusta ruumiista, jonka laukkuun oli pantu väärennetyt maihinnoususuunnitelmat.

Kiinnostavia lukuhetkiä!

1. Hitlerin joukot hävisivät stalingradissa

Tammikuun alussa 1943 neuvostojoukot käynnistivät suurhyökkäyksen Stalingradissa. Tavoitteena oli murskata loputkin Hitlerin saarretusta 6. armeijasta. Seuraavat 20 päivää saksalaiset kävivät kostonhaluista vihollista vastaan taistelua, joka oli jo hävitty.

Yksi historian suurimmista taisteluista oli kestänyt jo useita kuukausia, kun neuvostojoukot tammikuun alussa 1943 panivat kaikki voimat peliin kukistaakseen Stalingradissa lymyävät saksalaisyksiköt. Saksan diktaattorilla Adolf Hitlerillä ei kuitenkaan ollut pienintäkään aikomusta luopua kaupungista, joka kantoi Neuvostoliiton johtajan ja hänen ideologisen päävastustajansa Josif Stalinin nimeä. Saksan joukkojen viimeiset ponnistukset kaupungin raunioissa ja äärimmäinen Venäjän talven kylmyys päättyivät siksi veriseen painajaiseen.

RINTAMA STALINGRADIN LÄHELLÄ, 10. TAMMIKUUTA 1943

Saksan 6. armeija oli ollut saarroksissa kaksi kuukautta. Puna-armeija oli kaikessa hiljaisuudessa marssittanut paikalle 200 000 sotilasta tuhoamaan vihollisen.

Hyökkäys käynnistyi Stalingradin länsipuoleisilla aroilla 10. tammikuuta 1943 kello 8.05. Tuhansien tykkien ja kranaatinheitinten suuliekit välähtelivät kirkkaina aamun

pimeydessä, ja korvia raastava pauke rikkoi lumituiskuisten arojen rauhan.

Saksalaissotilaat kyyhöttivät ampumahaudoissaan kylki kyljessä neuvostotykistön takoessa armotta lähes tunnin ajan. Maa pölisi ja ilmassa lenteli tappavia metallinsiruja.

Tulitus oli niin ankaraa, että eräs neuvostoliittolainen tykistöupseeri totesi tyytyväisenä vihollissotilaiden saavan helpotusta vain kuoleman tai elinikäisen mielenhäiriön muodossa. Saksalainen kenraali Alexander Edler von Daniels kuvasi päivää kylmän eleettömästi ”melko rauhattomaksi sunnuntaiksi rintamalla”, mutta neuvostoupseerin arvio oli lähempänä totuutta. Umpijäisillä aroilla saksalaisten juoksuhautoja ei ollut kaivettu riittävän syviksi, eikä saksalaisilla ollut enää pitkään aikaan ollut riittävästi ruokaa. Ammukset olivat vähissä, ja raskaita aseita oli aivan liian harvassa.

Tasan kello 9.00 tykistötuli lakkasi, ja paukkeen sijaan alkoi kuulua dieselmoottoreiden pahaenteistä jylinää. Maa tärisi satojen Neuvostoliiton T-34-panssarivaunujen vyöryessä kohti saksalaisten rikkiammuttuja asemia. Niitä seurasi tuhansia ja taas tuhansia neuvostosotilaita valkoisissa lumipuvuissaan pistimet tanassa. Hurraata huutaen ja Kansainvälistä laulaen sotilasmuuri eteni kohti saksalaisia. Operaatio Koltso eli Rengas, joka tähtäsi Stalingradissa motissa olevien saksalaisjoukkojen nujertamiseen, oli alkanut.

STALINGRADIN RINTAMA, 11. TAMMIKUUTA

Puna-armeijan suurhyökkäys jatkui toista päivää. Neuvostojoukot puhkaisivat saksalaisten linjat monin paikoin.

Kaksi päivää aiemmin puna-armeijan kenraali Georgi Žukov oli esittänyt Saksan 6. armeijalle viimeisen

tarjouksen. Rintamalla ajaneet kaiutinvauunut ja tuhannet lentolehtiset toistivat Žukovin kehotusta antautua välittömästi. Žukov lupasi kaikille sotavangeille oikeudenmukaisen käsittelyn, ja kenraalin omien sanojen mukaan toisena vaihtoehtona oli vain ”saksalaisten joukkojen täydellinen tuhoaminen viimeiseen mieheen”. Saksan 6. armeijan komentaja kenraali Friedrich Paulus vastasi kuitenkin tiukasti ”ei”.

Hyökkäys ei siis tullut saksalaisille yllätyksenä, mutta he eivät silti pystyneet pitämään puolustuslinjojaan puna-armeijan vyöryessä päälle. Monin paikoin saksalaiset eivät lumimyrskyn raivotessa edes yrittäneet kaivaa ampumahautoja umpijäässä olevaan maahan vaan he suojautuivat kaatuneiden asetovereidensa ja neuvostosotilaiden ruumiiden taakse. Niistä ei kuitenkaan ollut juuri apua panssarivaunuja tai raskasta tykistöä vastaan.

Saksalaisten ainoa vaihtoehto oli peräytyä. He eivät kuitenkaan voineet vetäytyä turvaan kohti kotimaataan vaan heidän oli tiivistettävä asemiaan kohti itää yhä pienemmäksi käyvässä Stalingradin puolustusmotissa.

STALINGRADIN RINTAMA, 13. TAMMIKUUTA

Tärkeä kohde Neuvostoliitolle oli Pitomnikin lentokenttä, missä oli suurin osa 6. armeijan täydennysvarastoista.

Vääpeli Günther Wallrawe oli perääntynyt järjestäytyneesti kolme päivää miestensä kanssa. He olivat 20 asteen pakkasessa ja lumen piiskatessa pakkasenpuremia kasvoja moneen kertaan hakanneet välttämättömiä puolustusasemia jäiseen maahan, mutta joka kerta puna-armeija oli murtautunut saksalaisten puolustuslinjojen läpi. Välttääkseen joutumasta saarroksiin Wallrawe oli kerta toisensa jälkeen käskenyt miehensä

uudestaan liikkeelle, yhä idemmäs kohti Pitomnikia ja Stalingradia.

12 kilometrin päässä elintärkeästä lentokentästä Wallrawe sai yksiselitteisen käskyn keskeyttää vetäytyminen rautatieasemalle ja puolustaa sitä viimeiseen mieheen. Nuori vääpeli oli jo kauan sitten hyväksynyt kohtaavansa pian kuolemansa, kun puna-armeijan iskuryhmä hyökkäsi asemalle.

Ensimmäisessä hyökkäysaallossa ammus repäisi Wallrawen mahan auki. Tavallisesti moinen haavoittuminen olisi ollut kuolettava, mutta ei Stalingradissa. Wallrawen kuten monien muidenkin saksalaissoitilaiden pelastukseksi osoittautui typötyhjä mahalaukku, joka tuottaa paljon vähemmän mahahappoja kuin täysinäinen. Niinpä korventavaa eritettä ei mahaan auenneesta suuresta haavasta huolimatta valunut tärkeiden sisäelinten päälle. Vakavasti haavoittunut Wallrawe ryömi Pitomnikin kenttäsairaalaan. Muutaman tunnin kuluttua hänet lennätettiin pois yhdellä Luftwaffen suurista kuljetuskoneista.

PITOMNIKIN KIITORATA, 13. TAMMIKUUTA

Tuhannet haavoittuneet etsiytyivät kohti Pitomnikin lentokenttää, jossa lentokoneita näkyi yhä harvemmin.

Raymond Beyer oli onnenpekka. Kaksi kuukautta aiemmin 39-vuotias veteraani oli ollut yksi viimeisistä, jotka oli lennätetty Stalingradin mottiin, mutta nyt hänestä tuli yksi viimeisistä, jotka myös lennätettäisiin sieltä pois. Beyer makasi paareilla lähellä kiitorataa ampumahaavoja molemmissa jaloissaan. 12 kilometrin päässä saksalaissoitilaat kävivät tiukkoja lähitaisteluja käsiaseilla voittaakseen lisää aikaa, jotta haavoittuneet saataisiin kuljetettua pois.

Beyer odotti Pitomnikissa kokonaisen vuorokauden, kunnes hänet lopulta kannettiin koneeseen. Hänen ympärillään oli SS-vartijoita, jotka yrittivät konepistooleineen hallita koneeseen pyrkivien haavoittuneiden joukkoa. Taistelu paikasta koneessa oli armotonta, sillä toisena vaihtoehtona oli varma kuolema.

Vartijat joutuivat moneen otteeseen puskemaan koneeseen tunkevia miehiä etäämmälle. Beyer huokaisi helpotuksesta vasta päästyään lopulta paikoilleen. Yksi lentäjistä antoi hänelle palan leipää, mutta lähellä ollut korpraali iski salamana kiinni leivänpalaan ja ahmaisi sen suuhunsa. Beyerista tuntuikin lähes oikeudenmukaiselta, kun korpraali hetken kuluttua vaipui kaksin kerroin kouristelemaan ja kuoli voihkien. Yllättäen hotkaistu pieni leivänpala oli ollut liikaa hänen riutuneelle ja aliravitulle keholleen.

PITOMNIKIN LENTOKENTTÄ, 14. TAMMIKUUTA
Saksalaiset taistelivat pitääkseen hallussaan Pitomnikin ja Gumrakin lentokentät, jotka olivat 6. armeijan ainoat reitit ulos Stalingradin motista.

Pitomnikissa vallitsi täysi kaaos. Sadat haavoittuneet tappelivat päästäkseen jonossa yhdenkin sijan eteenpäin kohti lääkäreitä, jotka aseistettujen vartijoiden avulla luokittelivat miehiä kolmeen kastiin: vaikeimmin haavoittuneet vietiin lentokentälle odottamaan pelastusta lentoteitse Saksaan, paleltumista ja lihashaavoista kärsivät lähetettiin takaisin rintamalle, ja ne miehet, joilla oli ampumahaava oikeassa kädessä, lähetettiin ulos lumisateeseen teloitettaviksi. Lääkärit olivat oppineet tunnistamaan yleisimmät tavat, jolla miehet haavoittivat itseään päästäkseen tavalla tai toisella pois Stalingradin helvetistä.

Kotiutettaviksi luokitellut aloittivat nyt uuden taistelun saadakseen paikan koneesta. Niillä, jotka eivät pystyneet itse kävelemään, ei ollut mitään mahdollisuuksia päästä koneisiin, joten he makasivat toivottomina paareilla. Ne, jotka eivät olleet niin pahasti vammautuneet ja pystyivät itse liikkumaan vaikka kainalosauvoihin tukeutuen, tappelivat raivoisasti.

Taisteluja käytiin nyt niin lähellä, että Neuvostoliiton raskaiden tykkien kranaatteja iskeytyi kiitoradalle ja sen lähelle, joten edes koneeseen jo päässeet eivät olleet turvassa. Kuljetuskoneisiin tunki liikaa ihmisiä. Välttääkseen neuvostotulituksen lentäjät halusivat nousta mahdollisimman nopeasti, joten ylipaino koneissa oli hengenvaarallista. Ajoittain lentäjät vaativat koneiltaan liikaa ja nostivat nokan lähes pystyasentoon. Moottorit huusivat vimmatusti, kunnes kone lopulta sakkasi ja koneessa olijat paiskautuivat ympäriinsä. Pakokauhua ei kuitenkaan kestänyt pitkään, sillä nousukiidosta sakanneet koneet putosivat armotta maahan ja räjähtivät.

ARO PITOMNIKIN ITÄPUOLELLA, 15. TAMMIKUUTA

Saksalaiset olivat luopuneet Pitomnikin puolustamisesta. Haavoittuneet yrittivät päästä Gumrakin lentokentän kenttä-sairaalaan.

Vaikeasti haavoittuneet jätettiin Pitomnikiin neuvostosotilaiden armoille saksalaisten vetäytyessä kohti pienempää Gumrakin lentokenttää. Lumisella arolla laahusti haavoittuneita sotilaita, jotka näyttivät enemmän kuolleilta kuin eläviltä. Monilla ei ollut paleltuneiden jalkojensa suojana muuta kuin huopariekaleita, ja vahamaisten kasvojen huulet olivat halkeilleet. Vähän väliä joku tuupertui viimeistä kertaa maahan. Silloin joka sekunti